

رابطه‌ی بین ویژگی‌های هیات مدیره و زمان‌بندی گزارشگری مالی

مهدی عربی*

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ماهشهر

شیوا حسن پور

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز

چکیده

از دید کاربران صورت‌های مالی، به‌موقع بودن گزارشگری مالی یکی از ویژگی‌های با اهمیت در مفید بودن اطلاعات حسابداری است. زیرا، به‌هنگام بودن اطلاعات می‌تواند به استفاده‌ی بهتر از اطلاعات مالی منجر شود. همچنین، زمان‌بندی ارائه‌ی صورت‌های مالی، یکی از تصمیمات مهمی است که مدیران باید در خصوص افشای اطلاعات اخذ نمایند. در این تحقیق، رابطه‌ی بین برخی از ویژگی‌های هیات مدیره (شامل اندازه‌ی هیات مدیره، درصد مالکیت اعضای هیات مدیره، نسبت اعضای غیر موظف و دوگانگی مسئولیت مدیرعامل) و زمان‌بندی گزارشگری مالی بررسی شده است. داده‌های تحقیق با استفاده از جامعه‌ی آماری شامل ۱۲۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، برای دوره‌ی زمانی ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ به روش داده‌های ترکیبی و رگرسیون حداقل مربعات مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. آزمون تشخیص در داده‌های ترکیبی (چاو و هاسمن) بیانگر استفاده از الگوی مقید برای تخمین مدل رگرسیون بوده است. نتایج حاصل از تخمین مدل رگرسیون نشان داد که از بین ویژگی‌های هیات مدیره، درصد مالکیت اعضای هیات مدیره در سهام شرکت و نسبت اعضای غیرموظف (استقلال اعضای هیات مدیره) با تسریع در انتشار صورت‌های مالی رابطه‌ی مثبت معناداری دارد. همچنین، نتایج نشان داد که تعداد اعضای هیات مدیره و دوگانگی مسئولیت مدیرعامل در بین شرکت‌های نمونه، با زمان‌بندی گزارشگری مالی رابطه‌ی معناداری نداشته است.

واژگان کلیدی: گزارشگری مالی، به‌موقع بودن، ویژگی‌های هیات مدیره، حاکمیت شرکتی

* تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۵/۳۱ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۳/۸/۱۴

نویسنده عهده‌دار مکاتبات: mehdiarabi20@yahoo.com

۱- مقدمه

نقش اطلاعات در زمینه‌ی تصمیم‌گیری‌های اقتصادی بسیار حیاتی است و سرمایه‌گذاران بدون اطلاعات کافی، فرصت‌ها و خطرات سرمایه‌گذاری را به طور مناسب تشخیص نمی‌دهند. برای این که اطلاعات بتواند بر تصمیمات استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی موثر واقع شود، باید در زمان مناسب در اختیار آنان قرار گرفته باشد. به موقع بودن، یکی از خصوصیات مربوط بودن اطلاعات بوده و به معنای آن است که اطلاعات مالی باید زمانی در اختیار استفاده‌کنندگان قرار بگیرد که فرصت اتخاذ تصمیم، قضاوت و اقدام نسبت به موضوع مورد نظر برای آنان وجود داشته باشد (استانداردهای حسابداری ایران، استاندارد شماره‌ی ۶). به عبارت دیگر، اطلاعات مالی باید پیش از سپری شدن زمانی که استفاده‌کنندگان می‌توانند بر مبنای آن داوری و تصمیم‌گیری نمایند در اختیار آنان گذاشته شود.

اطلاعات مالی نسبت به گذشت زمان بسیار حساس است و بعضاً با مرور زمان ارزش و سودمندی خود را در تصمیم‌گیری‌ها از دست می‌دهند. هر قدر ارائه‌ی اطلاعات به تاریخ وقوع رویدادهای مربوط نزدیک‌تر باشد، اطلاعات به موقع‌تر خواهد بود. مصداق این موضوع در گزارشگری مالی نزدیک بودن زمان ارائه گزارش به تاریخ پایان دوره مالی است (وو و لیو، ۲۰۱۰). افزایش سرعت گزارشگری به دلیل استفاده‌ی به موقع‌تر اطلاعات در اتخاذ تصمیم‌های اقتصادی توسط سرمایه‌گذاران، می‌تواند به شفافیت بیشتر اطلاعات مالی شرکت‌ها و به تبع آن، شفافیت بالاتر بازار سرمایه منجر شود که این موضوع به نوبه‌ی خود می‌تواند تأثیر به‌سزایی بر جذابیت بازارهای مالی و سرمایه‌داشته باشد (مهدوی و جمالیان پور، ۱۳۸۹).

از سویی، مسئولیت تهیه و انتشار صورت‌های مالی در شرکت با اعضای هیات مدیره است. بنابراین، هدف تحقیق حاضر این است که رابطه‌ی بین برخی از مولفه‌های مربوط به هیات مدیره و میزان تأخیر یا تسریع در گزارشگری مالی تبیین شود. متغیرهایی که در این تحقیق به عنوان ویژگی‌های هیات مدیره مورد توجه قرار می‌گیرند شامل اندازه‌ی هیات مدیره، درصد مالکیت اعضای هیات مدیره، نسبت اعضای غیر موظف و دوگانگی مسئولیت مدیرعامل می‌باشند. بنابراین، سوال اساسی تحقیق که در پی پاسخ به آن هستیم این است که آیا ویژگی‌های مزبور با تسریع در گزارشگری مالی ارتباط معناداری دارند؟

۲- مبانی نظری و پیشینه

صورت‌های مالی که نتیجه‌ی سیستم اطلاعاتی حسابداری است، چیزی شبیه به یک کالا است. علت وجود حسابداری، تقاضای موجود برای اطلاعات مالی است و افزون بر این، حسابداران و واحد تجاری نیز توانایی و علاقه‌ی لازم را برای ارائه‌ی این اطلاعات دارند. پس، مفاهیمی نظیر کیفیت که برای کالاها و خدمات ارائه شده توسط واحدهای اقتصادی مطرح شده است، برای خدمات حسابداری، از جمله محصول نهایی آن، یعنی گزارش‌های صورت‌های مالی نیز قابل بحث و پیگیری است. کیفیت گزارشگری مالی، ضوابطی است که اطلاعات مفید و سودمند را از سایر اطلاعات منفک کرده، سودمندی اطلاعات را افزایش می‌دهد (نوروش، ۱۳۷۷). به‌موقع بودن گزارش‌های مالی، یکی از مهمترین ارکان کیفیت ارائه‌ی اطلاعات مالی شرکت‌هاست. زیرا، به‌هنگام بودن اطلاعات است که می‌تواند به استفاده‌ی بهتر و مفیدتر استفاده‌کنندگان اطلاعات منجر شود. بنابراین، زمان‌بندی گزارشگری مالی، به معنای میزان تأخیر یا تسریع در ارائه‌ی گزارش‌های مالی شرکت‌ها باید مورد توجه ویژه‌ی تهیه‌کنندگان گزارش‌های مالی باشد (دوگان، کوگان و کلیک^۱، ۲۰۰۷).

از آن‌جا که گزارش‌های مالی، ابزاری برای افشای اطلاعات مالی قابل اتکایی است که در دسترس عموم قرار می‌گیرد، در صورت به‌هنگام بودن می‌تواند از طریق کاهش اطلاعات خصوصی و محرمانه باعث کاهش احتمال انتخاب نادرست توسط سرمایه‌گذاران شود. بنابراین، می‌توان چنین پنداشت که ارائه‌ی اطلاعات به موقع‌تر باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی میان سرمایه‌گذاران خواهد شد. افزون بر این، میان کیفیت گزارشگری مالی و کارآیی سرمایه‌گذاری رابطه‌ی منطقی وجود دارد. این رابطه بدین صورت است که شرکت‌های دارای کیفیت گزارشگری بالاتر در مواجهه با پیامدهای کلان اقتصادی دارای حساسیت کمتری هستند. این موضوع بیان می‌کند که میان ساز و کار گزارشگری و کارآیی سرمایه‌گذاری ارتباط وجود دارد و وجود کیفیت گزارشگری بالا به انتخاب نادرست منجر خواهد شد (بیدل، گیلز و رودریگو^۲، ۲۰۰۹).

با توجه به اهمیتی که گزارشگری به‌موقع اطلاعات بر تصمیمات سهامداران بالفعل و بالقوه دارد، به منظور تسریع در ارائه‌ی گزارشگری مالی توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، نهادهای قانونی متعددی با وضع قوانین مقررات، یک نیاز عمومی ایجاد کرده‌اند. در ایران نیز الزامات گزارشگری به موقع توسط سه مرجع تنظیم‌کننده و قانونی (قانون مالیات-های مستقیم، قانون تجارت و اصلاحیه آن و مقررات بورس اوراق بهادار) وضع شده است.

گزارشگری به موقع تابعی از عوامل مختلف است. این عوامل معمولاً به دو گروه تقسیم می‌شوند. دسته‌ی اول عوامل مربوط به حسابرسی و ویژگی‌های حسابرس و دسته‌ی دوم مربوط به ویژگی‌های شرکت و عملکرد مدیریت هستند. عوامل مربوط به حسابرسی آنهایی هستند که احتمالاً در اجرای وظایف حسابرسی و صدور گزارش حسابرسی به موقع نقش دارند. در مقابل عوامل مخصوص شرکت و عملکرد مدیریت آنهایی هستند که مدیریت را برای ارائه‌ی گزارش سالیانه‌ی به موقع یا کاهش هزینه‌های مرتبط با تأخیر گزارشگری قادر می‌سازد (انسا، ۲۰۰۰).

شرکت‌ها از دیدگاه قانونی، یک شخصیت حقوقی مستقل و جداگانه از مالکانشان محسوب می‌شوند، اما واتر و زیمرمن^۵ (۱۹۸۶) معتقدند که شرکت می‌تواند به عنوان مجموعه‌ای از قراردادها میان طرف‌های مختلف تلقی شود. یکی از مهمترین این قراردادها، قرارداد میان مدیران و سهامداران شرکت‌هاست که به دنبال جدایی مالکیت از مدیریت و بر پایه نظریه نمایندگی شکل می‌گیرد. در این قرارداد، سهامداران اداره امور شرکت را به نمایندگان (هیات مدیره) واگذار می‌کنند و در مقابل، حق پاسخ‌گویی مدیران در خصوص عملکرد را برای خود حفظ می‌کنند. با این حال، در قراردادهای مذکور همواره ممکن است که مدیران منافع شخصی خود را بر منافع سهامداران ترجیح دهند، که این امر موجب بروز تضاد منافع در روابط نمایندگی می‌شود. چنانچه، مدیران در مالکیت شرکت سهیم باشند، مشکلات نمایندگی کاهش می‌یابد. این موضوع منجر به ارائه‌ی منصفانه‌تر اطلاعات مالی می‌شود (وو و لیو، ۲۰۱۰).

طبق تئوری نمایندگی، حضور مدیران غیرموظف مستقل یعنی مدیرانی که سمت اجرایی در شرکت ندارند و عملکرد نظارتی آنها به عنوان افرادی مستقل، موجب کاهش تضاد منافع میان سهامداران و مدیران شرکت‌ها می‌شود. نتایج پژوهش ون و ات^۶ (۲۰۰۲) نشان داده که شرکت‌هایی با تعداد مدیران غیرموظف بیشتر، به دلیل وجود نظارت مؤثرتر بر فعالیت مدیران آنها، برای تأمین مالی، کمتر به بدهی رو می‌آورند. لذا، مدیران با ریسک کمتر سعی در بهبود گزارشگری و افشای اطلاعات مالی دارند.

اعضای مستقل، مسئله نمایندگی را کنترل می‌کنند عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیر و سهامداران را با ارائه افشای بهتر و با کیفیت‌تر، کاهش می‌دهند (چن و موهان، ۲۰۰۷). فاما^۷ (۱۹۸۳) نیز مدعی است که کارآمدی هیئت مدیره با ورود اعضای غیرموظف بهبود می‌یابد.

اندازه هیئت مدیره، یکی دیگر از سازوکارهای شرکت است که در پژوهش‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. اغلب پژوهشگران دریافته‌اند که اندازه هیئت مدیره به دو طریق موجب بهبود عملکرد شرکت می‌شود:

الف) نیاز بیشتر شرکت به ایجاد ارتباط با محیط بیرون شرکت؛

ب) مسئولیت اجرایی بیشتر در شرکت‌ها (وینیتا، سی‌ینگ و کارل^۱، ۲۰۰۷).

در این تحقیق، برخی از ویژگی‌های هیات مدیره شامل اندازه‌ی هیات مدیره، درصد مالکیت اعضای هیات مدیره، نسبت اعضای غیر موظف و دوگانگی مسئولیت مدیرعامل مورد بررسی قرار گرفته است. انتظار می‌رود که این ویژگی‌ها، رفتار گزارشگری به موقع شرکت را تحت تأثیر قرار دهند.

۲-۲- پیشینه‌ی تحقیق

برخی از تحقیقاتی که در خارج و داخل کشور در زمینه‌ی زمان‌بندی گزارشگری مالی صورت گرفته است در ادامه بیان می‌شود.

به عقیده ولک و همکاران^{۱۱} (۲۰۰۴)، بهنگام بودن اطلاعات با دیگر جنبه‌های مربوط بودن اطلاعات رابطه متضادی دارد؛ به نحوی که بین این عامل کیفی و سایر ویژگی‌های کیفی مربوط بودن نوعی سازش وجود دارد. بهنگام بودن همانند دیگر ویژگی‌های اطلاعات، معیاری کیفی است و کمی کردن آن به منظور استفاده در آزمون‌های آماری و کسب دانش لازم در خصوص آن کاری دشوار تلقی می‌شود. یکی از راه‌های غلبه بر این دشواری، همان‌طور که در بند ۵۷ بیانیه‌ی شماره‌ی ۲ مفاهیم حسابداری آمریکا آمده است، استفاده از اختلاف زمانی در قالب روز و یا در مراحل بسیار حساستر در واحد ساعت است.

آنسا و لونتیس^{۱۲} (۲۰۰۶)، با بررسی ۹۵ شرکت فعال در بازار سرمایه آتن به این نتیجه رسیدند که شرکت‌های بزرگتر، شرکت‌های خدماتی و شرکت‌هایی که توسط پنج مؤسسه بزرگ حسابرسی رسیدگی شده‌اند، گزارشگری سریعتری به نسبت بقیه شرکت‌ها داشته‌اند. همچنین، نتایج پژوهش آنان نشان داد که میانگین تأخیر زمانی این شرکت‌ها ۱۶۱ روز بوده است و شرکت‌های فعال در صنعت ساخت و ساز و شرکت‌های با گزارش مقبول حسابرسی، تلاش بیشتری برای گزارشگری بموقع تر دارند.

چنگ^{۱۳} (۲۰۰۸) به بررسی رابطه‌ی بین ترکیب هیئت مدیره و عملکرد شرکت پرداخت. نمونه پژوهش ۱۲۵۲ شرکت را طی سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۶ شامل می‌شد. وی در این پژوهش، از بازده دارایی‌ها و بازده سهام به عنوان معیارهای اندازه‌گیری عملکرد و از متغیرهای اندازه‌ی هیئت مدیره و درصد مدیران غیرموظف هیئت مدیره برای اندازه‌گیری ترکیب

هیئت مدیره استفاده کرد. نتایج نشان داد که بین اندازه هیئت مدیره و درصد مدیران غیرموظف با عملکرد شرکت رابطه مثبت وجود دارد.

اوبرت^{۱۳} (۲۰۰۹)، به بررسی دلایل متفاوت بودن علایق مدیران واحد تجاری در تأخیر زمانی گزارشگری مالی سالانه در شرکت های فرانسوی پرداخت. وی به این نتیجه رسید که تأخیر زمانی گزارشگری مالی سالانه با اهرم مالی رابطه مستقیم و با تأخیر زمانی در دوره قبل رابطه ای منفی دارد. افزون بر این، نتایج پژوهش اوبرت نشان داد که میانگین تأخیر زمانی شرکت مورد مطالعه ۱۱۶ روز بود.

وو و لیو (۲۰۱۰) به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیات مدیره بر تسریع در گزارشگری مالی در کشور تایوان پرداختند. در این راستا ۲۱۸ شرکت طی دوره زمانی ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که از بین ویژگی‌های هیات مدیره، اندازه‌ی هیات مدیره، استقلال هیات مدیره و درصد مالکیت اعضای هیات مدیره منجر به تسریع در گزارشگری سالانه و میان دوره‌ای می‌شود.

اعتمادی و یارمحمدی (۱۳۸۲)، به بررسی عوامل مؤثر بر گزارشگری میان دوره‌ای بموقع در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. آن‌ها با مطالعه ۴۰ شرکت به این نتیجه رسیدند که اندازه شرکت، سودآوری شرکت، پیچیدگی عملکرد شرکت، عمر شرکت، ترکیب سهامداران و وجود سیستم بهای تمام شده بر بهنگام بودن اطلاعات میان دوره ای بی تأثیر بوده و تنها میزان معاملات سهام در دوره میان دوره ای رابطه مستقیم آماری با سرعت گزارشگری میان دوره ای داشته است

مهدوی و جمالیان پور (۱۳۸۹) در تحقیق خود عوامل مؤثر بر سرعت گزارشگری مالی را بررسی نمودند. نتایج تحقیق آنان این بود که شرکت‌ها با سرعت گزارشگری مختلف دارای نسبت‌های مالی و غیرمالی متفاوتی هستند. همچنین، سرعت گزارشگری مالی در صنایع مختلف، متفاوت بود. سرعت گزارشگری مالی در طی سال‌های مورد مطالعه به طور میانگین بیشتر شده است. اکثر نسبت‌های مالی و غیر مالی مورد بررسی با سرعت گزارشگری مالی رابطه‌ی معنادار آماری داشتند. همچنین، نتایج پژوهش نشان داد که با استفاده از نسبت‌های مالی و غیرمالی می‌توان به مدل‌های معناداری برای پیش بینی سرعت گزارشگری مالی دست یافت.

سوال اصلی تحقیق این است که آیا ویژگی‌های اعضای هیات مدیره با زمان بندی گزارشگری مالی رابطه‌ی معناداری دارد یا خیر؟ با توجه به عدم انجام تحقیق مشابه در بین شرکت‌های بورس تهران، تحقیق حاضر دارای نوآوری موضوعی است. فرضیه‌های تحقیق با

توجه به مبانی نظری و تحقیق‌های پیشین و برای پاسخ به سوال تحقیق به شرح زیر تدوین شدند:

فرضیه‌ی اول: بین اندازه‌ی هیات مدیره و تسریع در انتشار صورت‌های مالی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

فرضیه‌ی دوم: بین درصد مالکیت اعضای هیات مدیره و تسریع در انتشار صورت‌های مالی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

فرضیه‌ی سوم: بین دوگانگی مسولیت مدیر عامل و تسریع در انتشار صورت‌های مالی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

فرضیه‌ی چهارم: بین نسبت اعضای غیرموظف هیات مدیره و تسریع در انتشار صورت‌های مالی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

۳- روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر بر اساس هدف، از نوع کاربردی و بر اساس ماهیت و روش، از نوع توصیفی-همبستگی است. این تحقیق بر اساس طرح تحقیق نیمه تجربی و با استفاده از رویکرد پس رویدادی (از طریق اطلاعات گذشته) انجام شده است. گردآوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز در دو مرحله انجام شده است. برای تدوین مبانی نظری تحقیق از روش کتابخانه‌یسی و برای گردآوری داده‌های مورد نظر از صورت‌های مالی ارائه شده به بورس اوراق بهادار^{۱۴}، و سایر منابع اطلاعاتی مرتبط مانند بانک اطلاعاتی تدبیرپرداز و ره آورد نوین استفاده شده است. بنابراین، روش گردآوری داده‌ها در تحقیق حاضر بررسی میدانی است.

جامعه‌ی آماری در این تحقیق شامل کلیه‌ی شرکت‌هایی است که بین سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۸۴ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده‌اند و عضویت خود را در این دوره حفظ کرده‌اند. دلیل انتخاب و بررسی شرکت‌های بورسی، امکان دسترسی آسان‌تر به اطلاعات مالی این شرکت‌ها و داشتن اطلاعات همگن‌تر به خاطر وجود مقررات سازمان بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. تعداد کل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بالغ بر ۴۸۹ شرکت می‌باشد.

روش انتخاب نمونه در این تحقیق روش حذفی سیستماتیک است. به این ترتیب که از بین کلیه‌ی شرکت‌های پذیرفته شده، آن‌هایی که واجد هر یک از شرایط زیر نبوده‌اند، حذف شده و در نهایت تمامی شرکت‌های باقیمانده جهت انجام آزمون انتخاب شدند:

- شرکت‌ها باید اطلاعات کامل را برای همه‌ی صورت‌های مالی مانند ترازنامه، صورت سود و زیان و صورت گردش وجوه نقد دارا باشند.
- سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند ماه باشد.

- شرکت‌ها باید طی دوره‌ی زمانی تحقیق در بورس اوراق بهادار فعالیت داشته باشند.
 - طی دوره‌ی زمانی تحقیق تغییر سال مالی نداده باشند.
 - شرکت‌ها از نوع سرمایه‌گذاری یا واسطه‌گری مالی و بیمه‌ای نباشند.
- در تحقیق حاضر با توجه به محدودیت‌های ذکر شده، ۱۲۸ شرکت به عنوان نمونه‌ی آماری انتخاب و مورد بررسی قرار گرفته‌اند.
- مدل تجربی و تعریف متغیرهای تحقیق

مدل رگرسیون برای بررسی ارتباط بین متغیرهای تحقیق، به صورت مدل (۱) تدوین شده است (وو و لیو، ۲۰۱۰):

$$RL_{it} = \beta_0 + \beta_1 BSIZE_{it} + \beta_2 OPB_{it} + \beta_3 DUAL_{it} + \beta_4 OUT_{it} + \beta_5 ULO_{it} + \beta_6 DA_{it} + \beta_7 AGE_{it} + \beta_8 EARNCH_{it} + \beta_9 AUDITOR_{it} + \beta_{10} SIZE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

که در این مدل متغیرها به شرح زیر می‌باشد:

RL: نشان‌دهنده‌ی تسریع زمانی در انتشار صورت‌های مالی است (متغیر وابسته)؛

برابر است با تعداد روزهایی که شرکت صورت‌های مالی را زودتر از سال مالی گزارش می‌کند (دوگان، کوکان و کلیک، ۲۰۰۷) و وو و لیو، (۲۰۱۰):

$$(2) \quad RL_i = RL_{it-1} - RL_{it}$$

(در رابطه‌ی (۲)، RL_i تسریع در انتشار گزارش‌های مالی^{۱۵} شرکت i در سال جاری، RL_{it-1} تاریخ گزارشگری شرکت i در سال قبل و RL_{it} تاریخ گزارشگری شرکت i در سال جاری تعریف شده است)،

BSIZE: تعداد اعضای هیات مدیره یا اندازه هیات مدیره (متغیر مستقل)؛

OPB: درصد مالکیت اعضای هیئت مدیره در سهام شرکت (متغیر مستقل)؛

DUAL: دوگانگی مسولیت مدیرعامل (متغیر مستقل)؛ در صورتی که مدیرعامل رئیس یا نایب رئیس هیئت مدیره نیز باشد، مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر را اختیار می‌کند.

OUT: نسبت اعضای غیرموظف هیات مدیره به کل اعضا که بیانگر استقلال اعضاست (متغیر مستقل)؛

ULO: مالکیت نهادی. این متغیر که به عنوان متغیر کنترلی به کار رفته است به صورت درصد سهام شرکت که متعلق به نهادها، بانکها، شرکت‌های بیمه بوده و سایر سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی که مالکیت بیش از ۱۰ درصد سهام شرکت را داشته باشند.

DA: نسبت بدهی‌ها به دارایی‌ها. این متغیر کنترلی نشان دهنده‌ی نسبت اهرمی شرکت و گویای میزان ریسک شرکت است.

AGE: عمر شرکت. این متغیر کنترلی از طریق تعداد سال‌های فعال در بورس اوراق بهادار اندازه‌گیری می‌شود.

EARNCH: تغییرات سود خالص. این متغیر کنترلی از طریق نسبت تفاوت سود خالص دوره جاری و دوره قبل به سود دوره قبل محاسبه می‌شود. بگنولی، کراس و واتس^{۱۶} (۲۰۰۲) اعتقاد دارند که شرکت‌های با نتایج موفق (اخبار خوب) صورت‌های مالی را از شرکت‌های با عملیات ناموفق یا آنهایی که زیان انباشته دارند (اخبار بد) سریع‌تر گزارش می‌کنند.

AUDITO: تاریخ گزارش حسابرسی سال قبل. برای اینکه تاثیر عملکرد حسابرس را بر زمان انتشار گزارش‌های مالی در نظر بگیریم از یک متغیر کنترلی که از طریق تعداد روزهایی که از اختلاف تاریخ گزارش حسابرس و تاریخ ترازنامه در سال قبل حاصل می‌شود، استفاده شده است (دوگان، کوکان و کلیک، ۲۰۰۷).

SIZE: از طریق لگاریتم طبیعی جمع کل دارایی‌های شرکت در پایان سال مالی محاسبه می‌شود (لونتیز و ویتمن^{۱۷}، ۲۰۰۴).

روش آزمون فرضیه‌ها

در این تحقیق، با توجه به نوع داده‌ها و روش‌های تجزیه و تحلیل آماری موجود، از روش اقتصادسنجی داده‌های ترکیبی (کل دوره‌ی تحقیق) برای برآورد مدل تحقیق و بررسی آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. در این تحقیق، ارزش کمی متغیرهای مستقل و وابسته از یک سو، مربوط به ۱۲۸ شرکت مختلف بوده و از سوی دیگر، دوره‌ی زمانی ۱۳۹۰-۱۳۸۴ را در بر می‌گیرد. بنابراین، تعداد کل مشاهدات در تحلیل رگرسیون ۸۹۶ سال-شرکت است. برای

پردازش اطلاعات از نرم افزار اکسل (ویرایش ۲۰۱۰) و ایویوز^{۱۸} (ویرایش ۷) استفاده شده است.

از مزیت‌های روش داده‌های ترکیبی این است که با استفاده از آن پویایی متغیرها در طول زمان قابل برآورد است. در حالی که در مطالعات مقطعی یا سری زمانی به دلیل لحاظ نکردن زمان یا مقاطع در برآوردها، این موضوع میسر نیست (زراءنژاد و انواری، ۱۳۸۷). در این روش، برای انتخاب نوع روش برآورد مدل، از آزمون‌های چاو (F مقید^{۱۹}) و هاسمن^{۲۰} استفاده می‌شود.

۴- یافته‌های تحقیق

۴-۱- آزمون‌های پیش از تخمین مدل رگرسیون

پیش از آنکه مدل مربوط به آزمون فرضیه‌ها، برآورد شود لازم است تا فرض‌های مربوط به مدل رگرسیون مورد آزمون قرار گیرند. این فرض‌ها عبارتند از ۱- نرمال بودن باقی‌مانده‌های مدل، ۲- همسانی واریانس باقی‌مانده‌ها، ۳- عدم هم خطی متغیرهای توضیحی و ۴- عدم خود همبستگی اجزای خطا.

نتایج حاصل از آزمون نرمال بودن و همسانی واریانس باقی‌مانده‌های مدل تحقیق در جدول شماره‌ی (۱) ارائه شده است.

جدول (۱): نتایج آزمون نرمال بودن و همسانی واریانس باقیمانده‌های مدل رگرسیون

۳/۴۴۸۹	آماره F	آزمون وایت
۰/۱۶۲۷	p-value	
۲۶۷/۰۹۷۶	آماره ضرایب لاگرانژ	
۰/۱۱۰۹	p-value	
۰/۲۹۸۱	ضریب تعیین	
۸۹۶	تعداد مشاهدات	
۵/۲۲۴۸	آماره آزمون JB	
۰/۲۶۷۲	p-value	

همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود آماره‌های آزمون نرمال بودن^{۲۱} و همسانی واریانس^{۲۲} و سطح معناداری آن‌ها فرض صفر این آزمون‌ها مبنی بر نرمال بودن و یا همسانی واریانس را تایید کرده‌اند. به بیان دیگر، باقی‌مانده‌های حاصل از تخمین مدل تحقیق، دارای توزیع نرمال و واریانس ثابت بوده است.

در ارتباط با عدم همخطی متغیرهای مستقل نیز باید بیان نمود که با توجه به ضرایب همبستگی ارائه شده در جدول شماره ۲)، برای همبستگی بین متغیرهای توضیحی مدل تحقیق مقادیر بزرگی حاصل نشده است. کوچک بودن این ضرایب حاکی از عدم وجود همخطی بین متغیرهای توضیحی در مدل است (افلاطونی و نیک‌بخت، ۱۳۸۹).

جدول (۲): ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

FSIZE	EARN CH	AGE	D/A	ULO	OUT	DUAL	OPB	BSIZE	RL	
								۱	۰/۲۲	BSIZE
							۱	۰/۰۴	۰/۱۴	OPB
						۱	۰/۱۱	۰/۰۰	۰/۰۸	DUAL
					۱	۰/۱۳	۰/۱۴	۰/۲۲	۰/۰۳	OUT
				۱	۰/۰۰	۰/۱۸	۰/۴۲	۰/۱۸	۰/۲۶	ULO
			۱	۰/۱۴	۰/۰۰	۰/۳۳	۰/۱۹	۰/۲۸	۰/۳۲	D/A
		۱	۰/۲۱	۰/۲۲	۰/۰۲	۰/۳۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	AGE
	۱	۰/۰۵	۰/۲۴	۰/۲۳	۰/۱۱	۰/۲۹	۰/۲۱	۰/۰۰	۰/۰۹	EARN CH
۱	۰/۱۸	۰/۰۱	۰/۳۴	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۱۲	۰/۰۹	۰/۰۴	۰/۱۶	FSIZE
۰/۳۵	۰/۲۶	۰/۱۴	۰/۰۰	۰/۱۴	۰/۱۶	۰/۰۸	۰/۰۳	۰/۱۲	۰/۰۰	AUDI TO

* خانه‌های رنگ شده نشان دهنده‌ی معنی داری در سطح ۱٪ و ۵٪ است.

برای بررسی خود همبستگی باقی مانده‌های مدل رگرسیون از آزمون دوربین واتسون استفاده شده است. نتایج این آزمون همزمان با تخمین مدل رگرسیون در فضای نرم افزار ایویوز به دست می‌آید. میزان مطلوب آن برای عدم وجود خود همبستگی ۲ می‌باشد. اگر مقدار این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، خود همبستگی در مقادیر خطای مدل رد می‌شود. آماره‌ی آزمون دوربین

واتسون مدل رگرسیون معادل ۲/۲۷ (جدول شماره‌ی ۶) می‌باشد. با توجه به میزان آماره‌ی دوربین واتسون حاصل شده وجود خود همبستگی در مقادیر خطای مدل نیز رد می‌شود.

در استفاده از داده‌های ترکیبی از مدل‌های مختلفی برای آزمون فرضیه‌ها استفاده می‌شود. این مدل‌ها شامل روش‌هایی مانند مدل اثر ثابت، مدل اثر تصادفی و یا مدل داده‌های تلفیقی است. در این تحقیق، برای انتخاب روش مناسب جهت تخمین مدل‌های مزبور در مقاطع و دوره‌های زمانی مختلف داده‌های ترکیبی، از آزمون چاو^{۲۳} استفاده شده است. نتایج آزمون چاو در جدول شماره‌ی (۳) ارائه شده است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، نتایج آزمون چاو فرض صفر این آزمون مبنی بر مشابه بودن عرض از مبدا در تمام دوره‌ها را تایید کرده است. لذا، روش تخمین داده‌های تلفیقی برای برآورد مدل‌های آزمون فرضیه‌های تحقیق، گزینه‌ی مناسب‌تری است. طبق این روش، تمامی داده‌ها با یکدیگر ترکیب شده و به وسیله‌ی رگرسیون حداقل مربعات معمولی^{۲۳} تخمین زده می‌شود.

جدول (۳): نتایج آزمون چاو

آماره‌ی آزمون چاو	p-value	نتیجه آزمون
۱/۸۲۸۹	۰/۴۲۱۸	مدل تلفیق داده‌ها
Pooled data		

پس از بررسی فرض‌های چهارگانه‌ی مربوط به مدل رگرسیون و اطمینان از مطلوب بودن مدل، نتایج مربوط به آمار توصیفی و تخمین مدل مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲-۴- آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

به منظور شناخت بهتر جامعه‌ی مورد تحقیق و آشنایی بیشتر با متغیرهای تحقیق، قبل از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری، لازم است این داده‌ها توصیف شوند. توصیف آماری داده‌ها، گامی در جهت تشخیص الگوی حاکم بر آن‌ها و پایه‌ای برای تبیین روابط بین متغیرهایی است که در تحقیق به کار می‌رود. آمار توصیفی متغیرهای مورد استفاده در تحقیق در جدول شماره‌ی (۴) ارائه شده است. آماره‌های توصیفی شمایی کلی از داده‌های تحقیق ارائه می‌کند. در خصوص متغیر تسریع در گزارشگری مالی (RL) ملاحظه می‌شود که اندازه‌ی این متغیر به طور متوسط در بین کل داده‌های تحقیق معادل ۶/۱۱ بوده و میانه‌ی آن ۶/۱۰ است. این مقدار نشان می‌دهد که حدوداً نیمی از داده‌ها بیشتر از این مقدار و نیمی دیگر کمتر از آن است. همچنین، داده-

های تحقیق نشان می‌دهد که سریع‌ترین گزارشگری مالی ۲۱ روز زودتر از سال قبل بوده است. بقیه‌ی داده‌ها نیز به این شکل قابل تفسیر است.

جدول (۴): نتایج آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
RL	۶/۱۱۸۴	۶/۱۰۸۹	۲۱/۰۰	-۱۴/۰۰	۰/۸۲۷۶
BSIZE	۵/۲۸۷۳	۵/۴۰۸۹	۹/۰۰	۵/۰۰	۱/۰۸۳۹
OPB	۰/۰۶۸۳	۰/۰۴۹۸	۰/۱۶۲۷	۰/۰۰۳۷	۰/۰۸۲۷
DUAL	۰/۱۹۴۸	۰/۱۸۸۲	۱/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۶۸۲
OUT	۰/۴۱۲۸	۰/۴۶۹۲	۰/۸۸۸۸	۰/۲۵۰	۰/۲۹۹۴
ULO	۰/۴۲۸۳	۰/۴۰۲۲	۰/۹۱۲۰	۰/۱۱۲۸	۰/۱۸۲۹
DA	۰/۳۸۹۱	۰/۴۲۷۸	۰/۷۴۲۶	۰/۱۲۶۳	۰/۲۱۸۳
AGE	۱۲/۱۸۲۹	۱۱/۲۷۳۸	۲۳/۰۰	۸/۰۰	۲/۱۹۸۳
EARNCH	۰/۲۲۹۴	۰/۲۴۴۲	۰/۶۴۳۷	-۰/۲۶۷۳	۰/۶۹۰۸
FSIZE	۵/۶۷۴۸	۵/۴۰۹۸	۷/۶۵۹۰	۴/۶۸۹۴	۱/۴۳۹۴
AUDITO	۸۶/۲۹۳۸	۸۴/۰۰۳۸	۱۱۴/۰۰	۷۴/۰۰	۱۱/۲۹۳۸

۳-۴- نتایج تخمین مدل

نتایج برآورد مدل تحقیق به وسیله‌ی رگرسیون حداقل مربعات معمولی در جدول شماره- ۵) ارائه شده است. طبق نتایج تخمین مدل تحقیق به صورت ترکیب کل داده‌ها آماره‌ی F (فیشر) در سطح خطای ۱٪ معنی‌دار است. لذا، مدل تحقیق با اطمینان ۹۹٪ در کل معنادار است. ضریب تعیین تعدیل شده حاصل از آزمون مدل تحقیق، بیانگر این است که چند درصد متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تحقیق توضیح داده می‌شود. هر چه این مقدار بیشتر باشد متغیر وابسته همبستگی بیشتری با متغیرهای مستقل خواهد داشت. R^2 تعدیل شده‌ی حاصل از آزمون مدل معادل ۰/۲۹ می‌باشد. به بیان دیگر ۲۹ درصد از تغییرات تسریع در گزارشگری مالی سالانه (متغیر وابسته) ناشی از تغییرات در متغیرهای مستقل (ویژگی‌های هیات مدیره) و کنترلی بوده و ۷۱ درصد دیگر تغییرات آن ناشی از سایر عوامل است. برای بررسی ارتباط معنادار بین تک تک متغیرهای مستقل با متغیر وابسته، از مقادیر حاصل شده برای آماره‌ی t و میزان سطح معناداری مربوط به آن استفاده می‌شود.

جدول (۵): نتایج آزمون مدل تحقیق در سطح داده‌های ترکیبی

$$RL_{it} = \beta_0 + \beta_1 BSIZE_{it} + \beta_2 OPB_{it} + \beta_3 DUAL_{it} + \beta_4 OUT_{it} + \beta_5 ULO_{it} + \beta_6 DA_{it} + \beta_7 AGE_{it} + \beta_8 EARNCH_{it} + \beta_9 AUDITOR + \beta_{10} SIZE_{it} + \varepsilon_{it}$$

t-static	ضریب	شرح
-۴/۲۸۴۴	-۰/۰۸۳۹**	عرض از مبدا
۰۲/۳۹۰۷	۰/۰۲۷۱	BFSIZE
۴/۲۹۹۱	۰/۲۱۸۷**	OPB
-۰/۹۳۸۸	-۰/۰۲۰۸	DUAL
۳/۸۳۰۹	۰/۱۰۲۳*	OUT
۱/۲۷۶۹	۰/۲۸۱۰	ULO
-۱۱/۲۹۷۲	-۰/۰۸۶۶**	DA
۴/۸۲۰۸	۱/۰۲۸۸*	AGE
۶/۰۰۲۶	۰/۰۰۲۹**	EARNCH
۴/۰۹۶۸	۰/۰۷۸۵**	FBSIZE
۲/۱۸۹۳	۰/۰۱۶۴	AUDITOR
	-۰/۳۱۷۷	R ^۲
	-۰/۲۹۸۱	Adj R ^۲
	-۴/۲۰۹۹**	F-static
	-۲/۲۷۱۹	D-W

متغیر وابسته‌ی مدل: تسریع در گزارشگری مالی (RL)

** بیانگر معناداری در سطح خطای ۱٪ و * بیانگر معناداری در سطح خطای ۵٪ می‌باشد.

همان‌گونه که در جدول شماره‌ی (۵) مشاهده می‌شود، آماره‌ی t مربوط به متغیر مستقل اول و سوم در سطح خطای ۵٪، معنی‌دار نبوده است. بنابراین، نتایج تحقیق به روش تحلیل داده‌های تلفیقی بیانگر عدم تایید فرضیه‌های اول و سوم بوده است. به بیان دیگر، بین تعداد اعضای هیات مدیره و دوگانگی وظیفه‌ی مدیرعامل با تسریع در گزارشگری مالی، از نظر آماری ارتباط معناداری یافت نشد. نتایج یافته‌های مربوط به این فرضیه با نتایج تحقیق وو و لیو (۲۰۱۰) همخوانی ندارد. یکی از دلایل عدم تایید این فرضیه‌ها می‌تواند دقیق نبودن داده‌های گردآوری شده و همچنین دولتی بودن شرکت‌ها و تعیین سیاست‌های شرکت‌ها از سوی سهامداران نهادی باشد.

آماره‌ی t مربوط به متغیر مستقل دوم در سطح خطای یک درصد، معنی‌دار و نوع رابطه مستقیم است. بنابراین، نتایج تحقیق بیانگر رابطه‌ی مثبت معنادار بین درصد مالکیت اعضای هیات مدیره و تسریع در گزارشگری مالی و همچنین، تایید فرضیه‌ی دوم بوده است. نتایج یافته‌های مربوط به این فرضیه با نتایج تحقیق وو و لیو (۲۰۱۰) شباهت دارد.

نتایج مربوط به متغیر مستقل چهارم نشان می‌دهد که آماره‌ی t آزمون مدل، در سطح خطای ۵٪ معنی‌دار بوده است. بنابراین، نتایج تحقیق بیانگر تایید فرضیه‌ی چهارم بوده است. به بیان دیگر، استقلال اعضای هیات مدیره با تسریع در گزارشگری مالی ارتباط مثبت معناداری داشته است. نتایج یافته‌های مربوط به این فرضیه با نتایج تحقیق وو و لیو (۲۰۱۰) شباهت دارد.

یکی از متغیرهای اثرگذار بر زمان‌بندی ارائه‌ی صورت‌های مالی که به عنوان متغیر کنترلی در مدل رگرسیون تحقیق استفاده شد، اندازه‌ی شرکت است. نتایج حاصل از تخمین مدل تحقیق نشان داد که اندازه‌ی شرکت با اطمینان ۹۹٪ بر تسریع در گزارشگری مالی اثر مستقیم دارد. نتایج تحقیق‌های زیادی از جمله دوگان، جوشگان و کلیک، (۲۰۰۷) و اوبرت (۲۰۰۹) نیز نشان داد که شرکت‌های با اندازه‌ی بزرگتر، گزارشگری به‌موقع‌تری دارند. همچنین، از بین سایر متغیرهای کنترلی، عمر شرکت و تغییرات سود شرکت (اخبار خوب) با تسریع در گزارشگری مالی ارتباط مثبت معنادار و نسبت بدهی (ریسک) با تسریع در گزارشگری مالی ارتباط منفی معنادار داشته است.

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادها

سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل برای تعیین ارزش سهام و سرمایه‌گذاری خود و همچنین، تصمیم‌گیری در مورد زمان خرید یا فروش آن، نیاز به پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی و بازده سهام شرکت دارند. برای رسیدن به این هدف اطلاعات مالی شرکت در قالب صورت‌های مالی سالانه باید به موقع به دست آنان برسد. بنابراین، شناسایی عوامل موثر بر گزارشگری به موقع ضرورت دارد که در این تحقیق به صورت تجربی مورد آزمون قرار گرفت. در این تحقیق فرضیه‌های دوم و چهارم مورد تایید قرار گرفتند. با توجه به نتایج تحقیق، درصد مالکیت اعضای هیات مدیره و استقلال اعضای هیات مدیره تاثیر زیادی بر گزارش به موقع و سریع-تر صورت‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران داشته باشد.

این نتایج را می‌توان بدین صورت استنباط کرد که حضور اعضای هیات مدیره شرکت‌ها به عنوان سهامدار و افزایش نسبت سهام آنان، به کاهش تضاد منافع موجود میان سهامداران و مدیران شرکت کمک قابل توجهی می‌کند. لذا، اعضای هیات مدیره به عنوان تهیه‌کنندگان و مسئولین صورت‌های مالی، موجبات تسریع در فرآیند حسابرسی، تصویب و انتشار

گزارشگری مالی را فراهم می‌آورند. همچنین، در خصوص استقلال اعضا می‌توان اظهار کرد که حضور اعضای غیرموظف هیأت مدیره شرکت‌ها و عملکرد نظارتی آنان، به کاهش تضاد منافع موجود میان سهامداران و مدیران شرکت کمک قابل توجهی می‌کند. در حالی‌که مدیران، اطلاعات ارزشمندی درباره‌ی فعالیت‌های شرکت ارائه می‌کنند، هیات مدیره غیرموظف با دیدگاهی حرفه‌ای و بی‌طرفانه در مورد تصمیم‌گیری‌های مدیران به قضاوت می‌نشینند. بدین ترتیب، هیأت مدیره غیرموظف شرکت با دارا بودن تخصص، استقلال و قدرت قانونی، یک ساز و کار توانمند حاکمیت شرکتی داخلی به حساب می‌آید که سبب تسریع در گزارشگری مالی می‌شود.

محدودیت‌هایی نیز در مسیر تحقیق وجود داشته است. یکی از این محدودیت‌ها عدم امکان تجدید ارزیابی دارایی‌ها و عدم تعدیل اقلام صورت‌های مالی به واسطه‌ی وجود تورم است که می‌تواند بر نتایج تحقیق موثر باشد. همچنین، گزینش شرکت‌های نمونه طی یک دوره‌ی هفت ساله انجام شده است، لذا تسری نتایج به سایر دوره‌ها باید با احتیاط صورت بگیرد.

با توجه به نتایج بیان شده، به نظر می‌رسد دقت نظر و اعمال کنترل‌های اضافی بر شرکت‌هایی که دارای سرعت گزارشگری پایینی هستند، دارای اهمیت است. بنابراین، مسؤلان بازار سرمایه و بورس اوراق بهادار باید با وضع قوانین و مقررات سخت‌گیرانه تری در جهت بهبود به موقع بودن گزارش‌های مالی گام بردارند. مؤسسه‌های حسابرسی نیز می‌توانند با توجه به نتایج کسب شده در این پژوهش، اقدامات لازم را برای جلوگیری از انتشار اطلاعات دیر هنگام به عمل آورند. زیرا، سهامداران و سایر سرمایه‌گذاران نیاز اساسی به در اختیار داشتن اطلاعات به موقع دارند و حسابرسان از این بابت می‌توانند به سهامداران کمک کنند. همچنین، با توجه به نتایج حاصل شده، پیشنهاد می‌شود که سهامداران در این خصوص، توجه بیشتری به ترکیب و میزان مالکیت اعضای هیات مدیره داشته باشند.

با توجه به نتایج به دست آمده، پیشنهاد می‌شود در تحقیق‌های آتی تاثیر سایر مولفه‌های حاکمیت شرکتی از جمله سهامداران نهادی، وجود کمیته‌ی حسابرسی و حسابرسی داخلی بر تسریع و زمان‌بندی گزارشگری مالی مورد بررسی قرار گیرد. همچنین، به دلیل اهمیت افشای به موقع اطلاعات پیشنهاد می‌شود در خصوص تسریع در گزارشگری مالی بازار سرمایه‌ی ایران و سایر کشورها مقایسه‌ی تطبیقی انجام شود.

یادداشت‌ها

1- Wu and Liu	2 - Dogan, Coskun and Celik
3 - Biddle, Gilles and Rodrigo	4 - Ansah
5- Watts, and Zimmerman	6- Van and At
7- Chen and Mohan	8- Fama
9- Vinita, C.Ueng and Carl	10- Wolk et al
11- Ansah, and Leventis	12- Cheng
13- Aubert	14- Www.RDIS.ir
15- Early disclosing	16- Bagnoli, Kros and Watts
17- Leventis and Weetman	18- Eviews
19- Restricted F-test	20- Hausman test
21- Chow	22- Jarque-Bera
23- White	24- Fixed Effect Model
25- Pooled Data	26- Ordinary Least Square Regressions (OLS)

کتابنامه

- ۱- استانداردهای حسابداری ایران، استاندارد شماره ۶، عملکرد مالی: سازمان حسابرسی.
- ۲- افلاطونی، عباس و لیلی نیکبخت. (۱۳۸۹). *اقتصاد سنجی در حسابداری و اقتصاد*. انتشارات ترمه. چاپ اول، تهران.
- ۳- اعتمادی، حسین و اکرم یارمحمدی. (۱۳۸۲). بررسی عوامل موثر بر گزارشگری میان دوره ای به موقع در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، دوره چهارم، شماره ۳۸: صص ۳۹-۵۵.
- ۴- زراءنژاد، منصور و ابراهیم انواری. (۱۳۸۷). کاربرد داده‌های ترکیبی در اقتصاد سنجی. *فصلنامه‌ی بررسی‌های اقتصادی*، دوره ۲، شماره ۴، زمستان ۸۴: ۵۲-۲۱.
- ۵- مهدوی، غلامحسین و مظفر جمالیان پور. (۱۳۸۹). بررسی عوامل موثر بر سرعت گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله پژوهش‌های حسابداری مالی*، دوره ۲، شماره ۴: ۸۹-۱۰۸.
- ۶- نوروش، ایرج. (۱۳۷۷). بررسی رابطه‌ی بین کیفیت گزارشگری مالی و تعداد حسابداران آموزش دیده در واحدهای تجاری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، دوره ۳، شماره ۲۵: ۳۳-۸.
- 7- Ansah, S. O., (2000), Timeliness of Corporate Financial Reporting in Emerging Capital Markets: Empirical Evidence from the Zimbabwe Stock Exchange, *Accounting and Business Research*, Vol, 30, No:3, pp: 241-254.
- 8- Ansah, S and Leventis, S. (2006). Timeliness of corporate annual financial reporting in Greece, *European Accounting Review*, Vol.15, No 8: pp. 273-287.

- 9- Aubert, F. (2009). Determinants of corporate financial reporting lag: The French empirical evidence. *Journal of Accounting and Taxation*, Vol.1, No 3, pp. 053-060.
- 10- Bagnoli, M., Kros W, Watts S. G., (2002), The Information in Management's Expected Earnings Report Date: A Day Late, A Penny Short. *Journal Of Accounting Research*, Vol 40; No5, pp: 1275-1296.
- 11- Biddle, G C.; Gilles, H and Rodrigo, S. (2009). How does financial reporting quality relate to investment efficiency?, *Journal of Accounting and Economics*, . Vol 6, No 11: pp 101-137.
- 12- Cheng Y.K, (2004), Corporate Governance And Earnings Management: The Implications of Corporate Governance Best-Practice Principles for Taiwanese Listed Companies, April. PP 1- 47, Available at URL: <http://www.ssrn.com>.
- 13- Chen, C. R., Mohan, N. J., (2007), Timing the Disclosure of Information: Management's View of Earnings Announcements. *Financial Management*, Vol 33, No 3: pp 63-69.
- 14- Dogan, M, Coskun, E and Celik, O. (2007). Is Timing of Financial Reporting Related to Firm Performance? An Examination on Ise Listed Companies. International Research. *Journal of Finance and Economics*. Vol 4, No 12 :pp 221-233.
- 15- Fama, E.F., (1983), Separation of Ownership and Control. *Journal of Law and Economics*. Vol 26, No 9: pp 301- 325.
- 16- Leventis, S and Weetman, P, (2004), "Timeliness of Financial Reporting: Applicability of disclosure Theories In A Emerging Capital Market". *Accounting and Business Research*. Vol 34, No 1: pp 43-56.
- 17- Van, Y and Aet, R. (2002), Corporate Governance, Disclosure Method and Information Asymmetry. Master of Science Thesis. Available at URL: <http://proquest.umi.com>.
- 18- Vinita R, C.Ueng, J and Carl, L. (2007), Corporate Governance Characteristics of Growth Companies: An Empirical study, University of St. Thomas, Jacksonville, Vol 12, No 4: pp 63-78.
- 19- Watts, R. and Zimmerman (1990), Positive Accounting Theory: A ten Year Perspective, *The Accounting Review*. Vol. 65, No 1: pp 131-156.
- 20- Wolk, E, Li, R, John, K, and L. Senbet, (2004), Corporate Governance and Board Effectiveness, *Journal of Banking Finance*. Vol 22, No 7: pp 371-403.
- 21- Wu. C and Liu. V. (2010). The Release Timing of Annual Reports And Board Characteristics. *Accounting and Business Research*. Vol 41, No 6: pp 69-93.